

1. Referentie

Referentie	Thienpont, K. & Poels, K. (2002), "Zeg mij wie uw vrienden zijn ...". De constructie van sociale identiteit multidisciplinair bekeken. In A. Van den Brande & C. Devos (Eds.), <i>Identiteiten. Functies en dysfuncties</i> (pp. 3-31). Gent: Academia Press.
Taal	Nederlands
ISBN	90-382-0366-7
Publicatievorm	Bijdrage in reader

2. Abstract

Het uitgangspunt van deze bijdrage is de verhouding tussen individu/groep, en de gevolgen die deze verhouding mag hebben voor de identiteitsconstructie van het individu. Concreet wordt het allang erkende inzicht in de sociale psychologie beschouwd dat individuen onder de vaak subtiële druk van de groepen waar ze deel van uitmaken, zichzelf meer gaan profileren volgens hun sociale identiteit dan volgens hun persoonlijke identiteit. Groepskenmerken, culturele kenmerken, stijlkenmerken, en dominante waarden en attitudes, verworden tot individuele kenmerken. De vraag stelt zich dus, in hoeverre identiteitsconstructie een individueel dan wel groepsgestuurd proces is. Hoewel de multidisciplinariteit in deze vraag vanzelfsprekend is (determinanten kunnen gezocht worden in de biologie, psychologie, op sociaal vlak, cultureel-maatschappelijk vlak, ...), ligt in dit artikel de klemtoon op het interpersoonlijke vlak. Meer specifiek wordt de vraagstelling vanuit de sociale psychologie benaderd.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Media, vrije tijd
Trefwoord(en)	Attitudes, cultuur, groepsidentificatie, identiteit, identiteitsconstructie, individu, in-group, jongerencultuur, jongerenstijl, massamedia, opinies, out-group, persoonlijke identiteit, post-modernisme, sociaal gedrag, sociale categorisatie, sociale identiteit, stereotypen, stijlkenmerken, vooroordelen, waarden, zelfbeeld

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Kristiaan Thienpont Vakgroep Sociologie Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UGent Korte Meer 5 9000 Gent Tel: 09/ 264 67 96 Fax : 09/ 264 69 75 hilde.vanpeteghem@ugent.be http://www.psw.ugent.be/socio/ Karolien Poels Vakgroep Communicatiewetenschappen Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UGent Korte Meir 7-9-11 9000 Gent Tel: 09/ 264 68 90 Fax: 09/ 264 69 92 http://www.psw.ugent.be/comwet/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	In hoeverre is identiteitsconstructie een individueel dan wel groepsgestuurd proces?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Literatuurstudie
Onderzochte groep	/
Bereik	/

7. Resultaten

Constructie van individuele identiteit	Persoonlijke en sociale identiteiten Mensen bouwen hun persoonlijkheid en zelfbeeld voor een belangrijk deel op door te participeren in sociale interactie. Door zichzelf te vergelijken met en te situeren ten opzichte van andere individuen bouwt een individu aan een identiteit. Identificatie in sociaal-psychologische zin kan plaatsgrijpen in twee betekenissen. Soms redeneren we in termen van groepsleden, op andere momenten denken we in individuele termen. Deze persoonlijke identiteit is niet te verwarren met "persoonlijkheid". De vorming van een identiteit echter, is in essentie een sociaal gebeuren. Zowel persoonlijke als sociale identiteit zijn in onze cultuur zeer flexibele begrippen. In verschillende sociale groepen kan men zo bijvoorbeeld van sociale identiteit veranderen. Sociale categorisatie De sociaal-psychologische basis van de vorming van een persoonlijke en sociale identiteiten ligt in het cognitief proces van sociale categorisatie. Hiermee bedoelt men een discontinue cognitieve klassering van objecten of individuen als leden van groepen of categorieën. Het proces van sociale categorisatie heeft een reeks belangrijke effecten. Zo leidt sociale categorisatie tot een overdrijving van de verschillen tussen verschillende sociale categorieën, en worden de categorieën als intern homogeen beschouwd. Duidelijk is dat dit zeer fundamentele cognitieve mechanismen zijn, die voor een deel het menselijk gedrag bepalen. Behoren tot een groep heeft verstrekende gevolgen voor het beeld dat individuen van zichzelf hebben. Er bestaat zo een spanningsveld tussen de mate waarin een individu met een groep wil geïdentificeerd worden en de mate waarin hij zich wil onderscheiden van anderen. Stereotypen zijn een direct gevolg van de verwerking van sociale informatie. Wanneer deze buiten alle proporties worden opgeblazen, spreekt men van vooroordelen.
Jongeren in een postmoderne maatschappij	Een jongerencultuur bestaat uit twee belangrijke componenten: inhoud en vorm. De inhoud wordt bepaald door ideologieën, waarden, opinies eigen aan een jongerencultuur, de vorm bestaat uit de uiterlijke representatie of stijl. Het modernisme kenmerkt zich door duidelijk afgebakende stijlen en duidelijke tegenstellingen tussen de verschillende stijlgroepen. Binnen het postmodernisme is dit echter niet meer het geval. Stijlgroepen zijn niet meer duidelijk aflijnbaar en vormen een gefragmenteerd geheel. Jongeren leven echter niet in een geïsoleerde wereld; ze worden beïnvloedt door allerlei externe factoren. Een belangrijke factor hierin zijn de massamedia, zij hebben een invloed op de vorming van jongerenstijlen en kunnen zelfs nieuwe jongerenstijlen in het leven roepen. Men kan zo spreken van een verregaande wisselwerking tussen enerzijds de natuurlijke neiging van jongeren om zich te groeperen en anderzijds de katalyserende rol van de massamedia in dit proces.
In-group/out-group gedrag bij jongeren	Jongerenstijlen zijn een goede invulling voor een sociale identiteit. Bij jongeren is de zoektocht naar identiteit zeer belangrijk. Jongeren willen enerzijds uniek zijn (persoonlijke identiteit) en anderzijds willen ze ergens bijhoren (sociale identiteit). Jongeren willen zich differentiëren door zich te integreren in een bepaalde (stijl)groep. Binnen jongerenstijlen gebeurt het proces van sociale categorisatie aan de hand van visuele stijlkenmerken. Een onderscheid met ingroup/outgroup processen zoals die bijvoorbeeld binnen de context van multi-etnische samenlevingen werken, is dat de criteria voor

	lidmaatschap van groepen een stuk flexibeler zijn in de toepassing die de onderzoekers hier vermelden. Jongeren in de postmoderne samenleving hebben immers de neiging om te 'stijsurfen'. Hoewel dit een frequent en dominant fenomeen is, blijken jongeren toch één bepaalde ingroup voorop te stellen.
Individu / groep	De extreme afhankelijkheid die individuen vertonen tegenover groepen kan verklaard worden door het specifieke traject dat de mens in zijn evolutie heeft doorlopen, en waarbij de sociale context één van de meest bepalende selectieve factoren is geweest. De loop van een individueel mensenleven wordt in niet geringe mate bepaald door de groepen waarvan het individu deel uitmaakt.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Van den Brande, A. & Devos, C. (Eds.) (2002). *Identiteiten. Functies en dysfuncties*. Gent: Academia Press.

Jacobs, A. & Van Houtte, M. (2002). Geslachtsidentiteit; een argument bij hoedebevelingen? In A. Van den Brande & C. Devos (Eds.), *Identiteiten. Functies en dysfuncties*. (pp. 33-54). Gent: Academia Press.

Christiaens, W. (2002). Identiteit en de betekenis van overbeweeglijkheid. In A. Van den Brande & C. Devos (Eds.), *Identiteiten. Functies en dysfuncties*. (pp.55-80). Gent: Academia Press.

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

Het uitgangspunt van deze bijdrage is de verhouding tussen individu/groep, en de gevolgen die deze verhouding mag hebben voor de identiteitsconstructie van het individu. Concreet wordt het allang erkende inzicht in de sociale psychologie beschouwd dat individuen onder de vaak subtiele druk van de groepen waar ze deel van uitmaken, zichzelf meer gaan profileren volgens hun sociale identiteit dan volgens hun persoonlijke identiteit. Groepskenmerken, culturele kenmerken, stijlkenmerken, en dominante waarden en attitudes, verworden tot individuele kenmerken. De vraag stelt zich dus, in hoeverre identiteitsconstructie een individueel dan wel groepsgestuurd proces is. Hoewel de multidisciplinariteit in deze vraag vanzelfsprekend is (determinanten kunnen gezocht worden in de biologie, psychologie, op sociaal vlak, cultureel-maatschappelijk vlak, ...), ligt in dit artikel de klemtoon op het interpersoonlijke vlak. Meer specifiek wordt de vraagstelling vanuit de sociale psychologie benaderd.

Wat betreft de constructie van een persoonlijke identiteit kan gesteld worden dat de vorming van een identiteit in essentie een sociaal gebeuren is. Zowel persoonlijke als sociale identiteit zijn in onze cultuur zeer flexibele begrippen. In verschillende sociale groepen kan men zo bijvoorbeeld van sociale identiteit veranderen. Behoren tot een groep heeft verstrekende gevolgen voor het beeld dat individuen van zichzelf hebben. Er bestaat zo een spanningsveld tussen de mate waarin een individu met een groep wil geïdentificeerd worden en de mate waarin hij zich wil onderscheiden van anderen.

Hoe verloopt de identiteitsvorming van jongeren in een postmoderne maatschappij? Het modernisme kenmerkt zich door duidelijk afgebakende stijlen en duidelijke tegenstellingen tussen de verschillende stijlgroepen. Binnen het postmodernisme is dit echter niet meer het geval. Stijlgroepen zijn niet meer duidelijk aflijnbaar en vormen een gefragmenteerd geheel. Jongeren leven echter niet in een geïsoleerde wereld; ze worden beïnvloed door allerlei externe factoren. Een belangrijke factor hierin zijn de massamedia

Binnen jongerenstijlen gebeurt het proces van sociale categorisatie aan de hand van visuele stijlkenmerken. Een onderscheid met ingroup/outgroup processen zoals die bijvoorbeeld binnen de context van multi-etnische samenlevingen werken, is dat de criteria voor lidmaatschap van groepen een stuk flexibeler zijn in de toepassing die de onderzoekers hier vermelden. Jongeren in de postmoderne samenleving hebben immers de neiging om te 'stijsurfen'.

Besluit: De loop van een individueel mensenleven en de vorming van de identiteit wordt in niet geringe mate bepaald door de groepen waarvan het individu deel uitmaakt.